

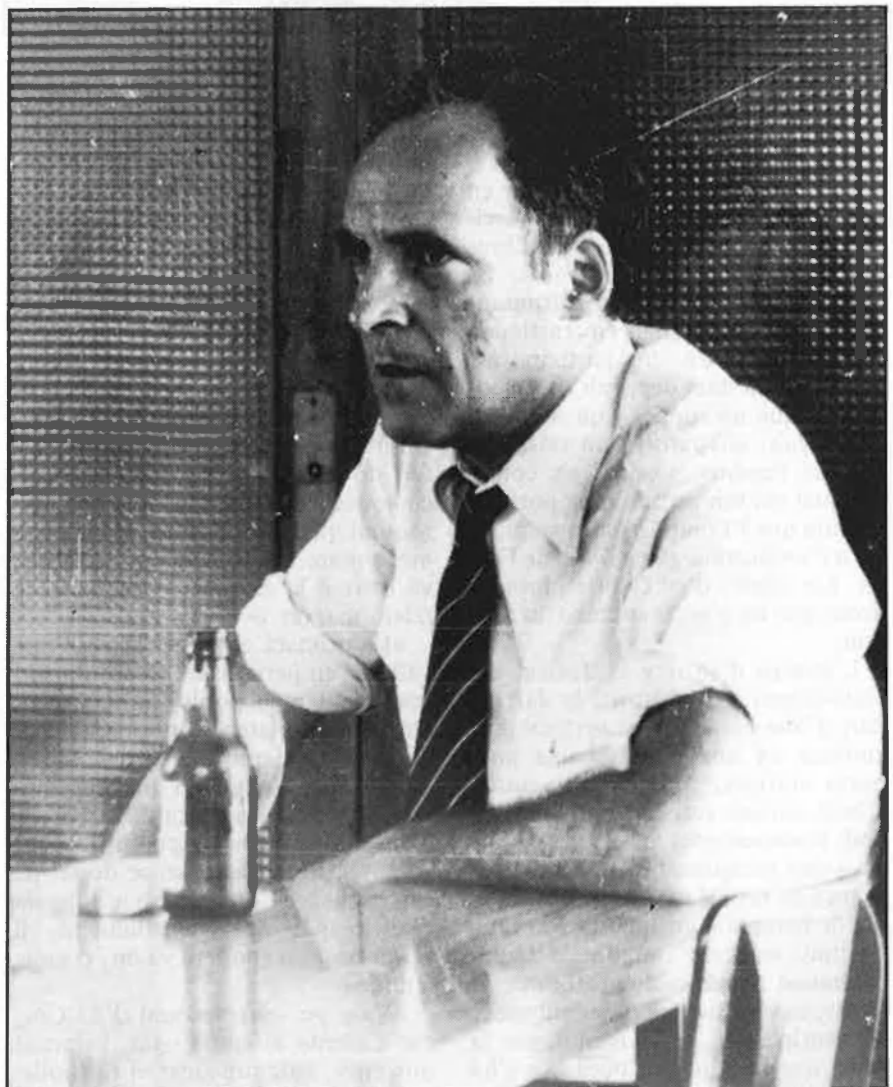
Ramon Barnils, fent de (bon) periodista

«Jo no sóc periodista, jo en faig, de periodista» reitera, ara i adés, Ramon Barnils, periodista. I ell ja s'hi entén, diu. Potser és una por desficiosa a sentir-se encasellat, escapçat. Potser és, també, una peremptòria declaració d'amor a un ofici que li agrada tant que no el vol viure com a professió. Ell, un professional com cal. Que parlen, si no, els alumnes que han assistit al seminari sobre periodisme d'investigació que acaba de fer a València.

«**V**erge del Carmel no és el barri del Carmel, no badis amb el taxista» em va advertir, previsor, Ramon Barnils, en concertar la cita per telèfon. «¿Vol dir que no és el Carmel?» insistia el previst taxista, mentre jo m'entestava a buscar l'incert carrer per la *Ve* i no per la *Vi*, en una suada Guia Urbana de Barcelona. Aclarit el malentés sociolingüístic i territorial (Virgen del Carmelo, mapa 144-L), férem cap al domicili de la família Barnils amb aquella alegria que ens provoca als de poble anar venent els múltiples paranys de la gran ciutat.

Verge del Carmel és un carrer que puja i baixa, transversal, per la falda del Putxet («sí, aquí també apitxen»), al capdamunt de Barcelona. Entre cases de pisos habituals hi destaquen tres torretes una mica esbalandrades, en una de les qual viuen els tres fills, masclets tots, la senyora, riallera i afable, i el polivalent Barnils: «La casa va estar tres o quatre anys abandonada perquè els anteriors propietaris, gent gran, trobaven que hi havia massa escales, a més de tenir por als lladres: la vaig comprar per quatre *quartos*. Vam vendre el pis i encara ens van sobrar calés», ens detalla durant el veloç adobament d'una aixeta que, des del petit terrat on som, gotejava part defora. L'àgil maniobra ha estat duta a cap sense tancar la clau mestra. «Mon pare era lampista» fa, com a tota ex-

Vicent MARTÍ

«Jo mai no he fet res; he fet coses que m'agraden»

«El periodisme escrit ens és imprescindible»

plicació, eixugant-se braços i mans, els únics membres afectats pel doll d'aigua, insolent però fugaç.

Des del terrat, tornem a entrar en unes golfes farcides de premsa escrita densament rebolicada, i de llibres poc menys que més ordenats. És l'habitació pròpia d'en Ramon: «Aquí dormo jo quan em castiguen per arribar tard», ens participa assenyalant un llitet deprimat, poca cosa més que un somier i un matalàs. Tot seguit, ens mostra un retrat de Gabriel Ferrater, l'estil i els colors del qual em fan pensar en la portada taronja que l'Equip Crònica va plantar a *Combustible per a falles* de Fuster. Les ulleres d'en Gabriel, més redones que les d'en Joan, això no obstant.

L'estatge d'en mig és dedicat exclusivament a dormitoris; la darrera part d'una escala quasi vertical desemboca en una planta baixa amb porta vidriera, ocupada per cuina, rebost, serveis varis. El pati interior, amb fonamentades vel·leitats de jardí —una frondosa planta arrapadissa taca de verd el mur fiter— és exigü i fa de bon parar en aquesta vesprada de juny magenc, Damunt la taula, capbussat davall bibliografia que fa al cas, navega un guió televisiu sobre Monturiol. Biel, el fill menut, ens fa saber que la salut de l'ocell que s'ha trobat és irreparable. Posem en marxa el magnetòfon, ja asseguts. Bar-

nils, afaitat de nou de barba i bescoll, enraona clar, controlada del tot la lleu tremolor de veu amb què ens ha rebut. Jo em limite a fer embuts de tant en tant. Robert hi és, l'altre testimoni.

Autobiografia professional, amb tot, sumaríssima

«Jo presumeixo de portar trenta anys en la professió. Això, és clar, és pura coqueteria, perquè trenta anys enrere jo en tenia quinze o setze. De fet, no obstant això, vaig començar en aquesta edat en una emissora parroquial que el capellà del poble de la meva mare, on jo passava els estius, va fotre a la sagristia. Doncs bé, la fèiem marxar.»

«La primera cosa més seriosa que vaig fer en periodisme va ser un setmanari al meu poble, Sant Cugat, amb aquest mateix nom i dependent de la Consejería Local del Movimiento. Era l'any 57, i dos anys més tard, en arribar a l'alcaldia un oncle meu, molt pràctic i expeditiu, va suprimir la publicació sense donar-ne cap explicació. De raó, no n'hi havia d'altra més que, senzillament, li fèiem nosa, segons em va dir, d'amic a amic.»

«Vaig ser corresponsal d'*El Correo Catalan* a Sant Cugat, i durant uns anys, vaig practicar el tastaolletisme universitari a consciència —tinc cursos d'Enginyers, Econòmi-

ques, Filosofia, cap de les quals no vaig acabar, tot i que periodisme sí— mentre anava fent via en això de guanyar-me la vida. El mateix any en què em vaig casar vaig entrar a Europa/Press —el 69— i vaig estar-hi fins el 71. Aquesta agència informativa era l'altra, la no-oficial i això permetia de ficar algunes, poques, falques. Recorde, per exemple, que allò de «Disparan al aire y matan a un obrero» va sortir exactament d'Europa/Press de Barcelona, i, a més, del torn de nit, on jo hi era, tot sol, d'altra banda. O allò altre de l'1 de maig amb tranquil·litat absoluta, tret d'incidents aïllats, dos punts, i després li'n foties vuit paràgrafs, d'incidents. Fèiem el que podiem, tu.»

«L'any 71 em vaig fer càrrec de la revista *Europa*, comprada per un paio quan se n'anava a l'aigua, i, com que jo portava el butlletí de la seva empresa, em va oferir de ser-ne director. Va durar tres mesos, per-

Segons Fuster, Barnils és l'únic valencià d'allà dalt.

què aquest home va agafar el negoci com qui posa un pis a una rossa. I aquella revista necessitava més diners. No hi van arribar i vam plegar als onze números. A banda aquesta etapa final, durant la qual hi passen alguns dels periodistes que avui en dia més remenen les cireres a Barcelona, fóra convenient d'estudiar aquella experiència periodística de caire europeista i liberal, sota el franquisme dels anys 60, on va publicar Dalí, i Guinovart s'hi guanyava el pa dibuixant, entre d'altres.»

«Vaig ser el primer director que va cobrar indemnització per llei en ser despatxat, i amb aquests calés me'n vaig anar tres mesos a Londres, a no fer res. Jo mai no he fet res, he fet coses que m'agraden. Tornat a Barcelona, Joan de Sagarra deixava la seva secció diària de *Tele/Exprés* i em va brindar de prosseguir-la. Tot i saber-me greu perquè encara em quedaven pistrincs per a una temporada, vaig acceptar-hi content.»

Quim Monzó encara no se'n sap avenir ben bé: « Estava bocabadat de ser davant de qui havia tingut els sants pebrots d'acceptat, i sortir-se'n, un encàrrec que jo havia considerat suïcida: continuar —amb «A media Luz»— aquella columna esplèndida de Joan de Sagarra al *Tele/Exprés*, anomenada «El día de siempre»».

«Jo, ¿acollonit? No massa: nó tinc gaire amor propi. Aquell article diari em permetia de viure (sis-centes peles per peça) i m'alliberava dels trists horaris, que deteste. Vaig aguantar dos anys i vaig plegar, perquè fer una columna tots els sants dies no té preu, professionalment, però és difícil de suportar: et passes vint-i-quatre hores del dia enviscat, monogràfic.»

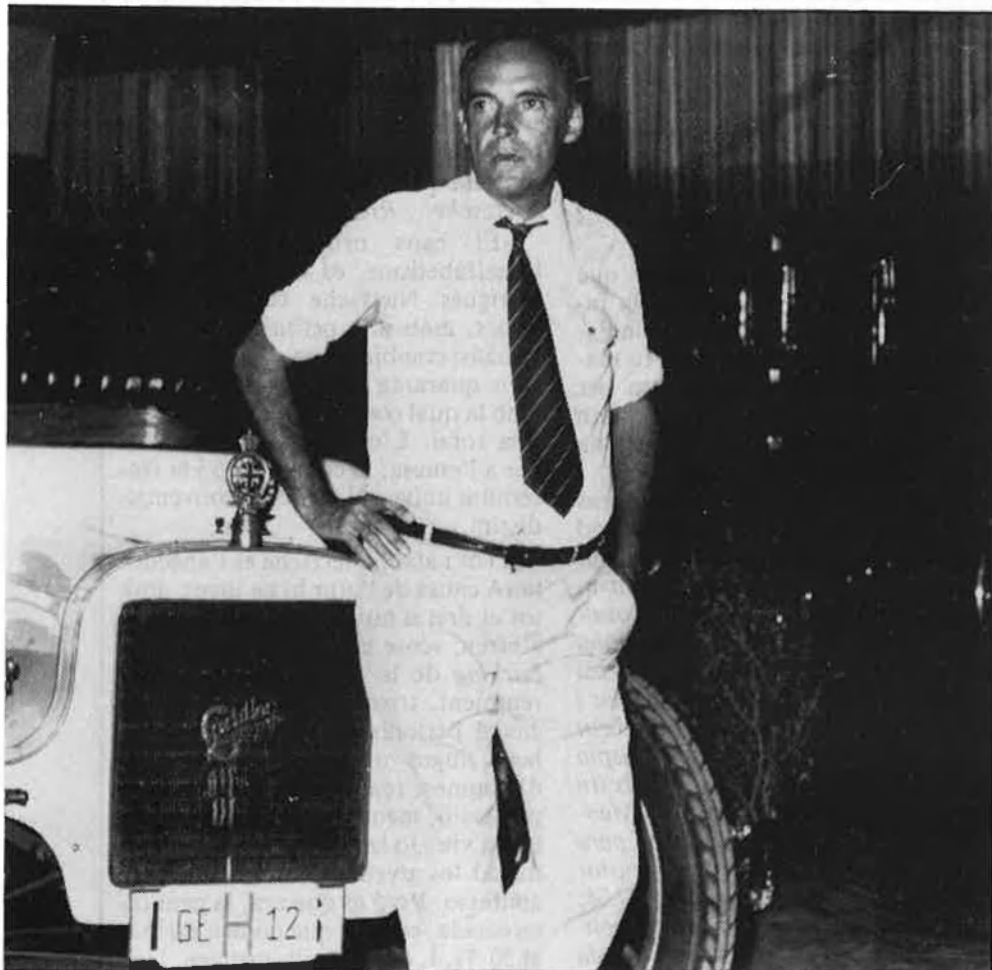
«En aquells anys 73 i 74 vaig començar a fer classes a la Facultat de Periodisme de l'Autònoma, em dedique a traduir i recorde haver fet classes de català a Horta. L'inici de la transició per als qui, com jo, no

érem ni de la dreta ni de l'esquerra del règim actual no va ser gaire propici professionalment.»

«L'any de la mort del dictador torne al *Tele/Exprés* per una estricta qüestió de calés: estava escanyat. Em llevava a dos quarts de sis de la matinalada per fer traduccions de l'anglès per a la secció d'Internacional. Algú, amb dos dits de front, va decidir d'aprofitar tot l'original del *New York Times* que fins aleshores es llançava a la paperera, i que arribava al diari a través de *La Vanguardia*, periòdic de la mateixa empresa. Traduïa, retallava, apanyava i, quan calia, tergiversava. Em vaig atipar d'aixecar-me tant d'hora, però, i vaig passar a dur una temporada la secció literària, i, sobretot la d'espectacles. Ben entès, dels espectacles tirats. Me'n vaig fer un fart de discoteques, cabarets, *boites*, *molinos* i la resta de geografia més o menys crapulosa de la ciutat... Ara em colgava a les hores petites, quan abans m'hi alçava. Va ser una bona època.»

«A *Ajoblanco*, jo no hi cobrava, i només vaig publicar un article durant tot el temps en què vaig funcionar com a director nominal. Vaig preguntar els qui realment portaven la revista si volien que l'invent durés, i em van dir que sí. Llavors em vaig limitar a posar ordre i moderació en una colla de *hippies* que feia feredat. Imposava disciplina en l'entrega dels originals i censurava qualsevol excés que pogués fer-nos mal. No per això van deixar de tenir maldecaps, com ara aquell tan esbombat, al País Valencià, en què Amadeu Fabregat retia un delicat homenatge a la Fallera Major, crec recordar.»

«A *Solidaridad Obrera* sí que feia de director de bo de bo. Com la CNT és una organització anarquista hi havia un ordre de cal déu. Vaig ser-hi fins a la gran escissió d'acaballes de la dècada, que em van traure de director de la revista. Encara conserve el carnet —un 3000 o 4000— tot i que orgànicament estava obligat a tornar-lo, perquè no cotitze des d'aleshores. Ni el torno ni ningú no me'l prendrà, aviso. Jo entenia la Soli com un òrgan de premsa pagat per la Confederació al servei de tots els treballadors. Això volia dir que entre una batalleta del Durruti i una vaga del Baix Llobregat jo publicava, certament, la vaga. Editàvem

també un suplement, *Catalunya*, tot escrit en català, que adjuntàvem, al Principat, a cada número de Solidaridad. No, no estic d'acord que la Confederació quasi sempre ha estat espanyolista. Jo diria que en els millors moments, pel que fa a Catalunya, ha estat apanyola i en els pitjors moments ha estat acatalana.»

«A cavall de les dues dècades Joan de Sagarra i jo ens vàiem pràcticament cada dia. Recorde que parlàvem sovint d'aquella magistral revista satírica que fou *El Be negre*, i de com s'ho feien. Un dia, un Solé Sugranyes, l'Ignasi, em va dir si tenia cap negoci per a ell. Sí, una revista satírica, així i així. L'interessà, i engegàrem *El Be Negre... amb potes rosses*. La fèiem en una sola nit, cada setmana, i va armar un cert rebombori. Es venia molt bé —entre vuit i dotze mil exemplars—, sense dubte guanyava diners, però es va esfondrar perquè faltava un Climent que posés ordre en els llibres de comptabilitat: se n'editaven el doble que se'n venien, i, per bé que marxés la revista, les devolucions es menjaven els guanys. Vaig estar-m'hi fins l'inevorable final i hi feia una secció on sempre em ficava amb Carlos Sentís. No perquè li tingués una mania especial, però el vaig agafar per davant perquè em semblava un símbol de la mena de polític que mai no m'ha agradat. La columna s'anomenava «Ai, si us sentís». Aquesta idea d'agafar un paio o paia i fotre's cada setmana contra d'ell, no la descarte de dur-la a la pràctica més avant.»

«A *El Món* em va cridar Bassets i l'empresa i jo hem acabat bastant malament, prou, i divent-me, com em deuen, tres-centes mil pessetes. Vam estipular uns calés, i el primer mes ja em pagaren la meitat de la quantitat acordada. Tornem-hi, en acabat de dir-los lladres, que no ha estat res. Però no: més avant deixaren de pagar-me del tot. I a mi, per la meva feina, vull cobrar sempre. Si volen, i em cauen bé, després els pinto el local, però jo visc del meu ofici. ¿Dificultats ideològiques? Jo, amb ells, cap.»

«Segons que em va explicar l'Eli-seu Climent, a l'hora de buscar col·laboradors del nord per a EL TEMPS, el Fuster va dir-hi «Barnils, i prou, que és l'únic valencià que hi ha allà dalt». Em fa gràcia, i m'agradaria que fos veritat. És clar que estic

«Pla és una demostració que el periodisme és un gènere literari, com la poesia o la novel·la»

content amb la revista. Primerament, en Climent paga poc, però paga sempre. Segonament, el conseller-delegat té mentalitat d'empresari i això s'hi nota, i encara s'hi ha de notar més, sobretot a l'hora de la distribució arreu del PPCC, en la captació de més publicitat, en la voluntat d'acabar d'assentar el model triat. Tercerament, no és casualitat que l'únic setmanari d'àmbit nacional que tenim haja aparegut al País Valencià. Funciona una mena de divisió del treball que fa que a Catalunya els esforços estiguen bolcats a TV3 i les ràdios —perquè 'xhi pot— i que allà baix —perquè encara no hi podeu— maldeu per fer pujar dret periodisme escrit, imprescindible, no cal dir-ho, a la nostra nació. Això sí, subratllo, així com TV3 ha d'arribar normalment a Elx, EL TEMPS ha de deixar de ser exòtic a Maó, Perpinyà, i, fins i tot, Barcelona o Alacant.»

«A banda l'arròs setmanal que cuino a EL TEMPS, ara mateix fabrico guions per TV3, plego de la Facultat, i, cada dia feiner, com tu mateix pots comprovar, m'acosto per Catalunya-Ràdio, per perpetrar amb aquests bandarres aquell programa tan famós *El lloro, el mico, etc*...»

Els perdularis al·ludits són els seus socis Jordi Vendrell i Quim Monzó que seuen, assedegats, al voltant d'aquesta taula exterior del bar-atarcar-de-la-feina on ara som. Nosaltres, després de travessar Barcelona xarradament a bord del Citroen Visa vermell dels Barnils. Vendrell, veu i pal de paller de l'assenyat i celebrat espai radiofònic, amb posat d'espia nipó acabat d'enxampar, exhibeix un constipat que l'atueix del tot. Mentre, Monzó, l'altre guionista, pare responsable nou de trinca, escriptor català traduït a l'anglès dels EUA, com Joanot Martorell, i tota la confortable figura de ser el cosí català dels Marx Brothers, amb els ulls ordena, una a una, les dones descon-

«Si agafes el teu autor preferit i l'escorcolles, trobaràs que ha

gudes. Tots dos, sol·lícits, em deixen seguir torturant Barnils.

Tot fent periodistes, malgrat tot

Diuen que dius que deixes Periodisme perquè només un, entre més de cent alumnes, ha sabut escriure't bé Nietzsche... Riu Ramon, i diu:

«El caos ortogràfic fomenta l'analfabetisme, és clar. Si cadascú escrigués Nietzsche com li rotés, doncs, amb una petita aplicació de l'anàlisi combinatòria, sortirien trenta o quaranta maneres d'escriure'l, amb la qual cosa es provoca la desentesa total. L'ortografia és essencial per a l'entesa, la comprensió i la fraternitat universal. I n'estic convençudíssim.»

«Tot i això, Nietzsche és l'anècdota. A causa de l'atur hi ha joves, amb tot el dret a no voler ser parats, que aterren, sense cap classe de gana, al parking de la Universitat. I, coherentment, trien les carreres més fàcils. I periodisme ho és. Sempre hi hem tingut un 40 % o un 50 % d'alumnes realment tocats per la professió, mentre la resta anava fent la viu viu. Jo he aprovat païos per no tornar-los a veure al meu davant, ho confesso. Però és que ara, la gent interessada, calculo que no deu arribar al 20 %. I, és clar, se'ls mengen. Deixo la Facultat perquè m'avorreixo d'explicar històries a una majoria de

fet periodisme»

criure, dins de la literatura, periodisme: «Nano, Pla». I no hi ha volta de full. És província el català que considera que en Pla és bo sols per nosaltres. Això és un provincianisme espectacular. Vas buscant tots els escriptors, d'ençà que hi ha periodisme seriós a Europa, que cultiven el gènere i no hi ha cap que, com a periodista, hagi arribat a l'altura que, com a escriptor, ha atès el senyor Pla.»

Se t'acosta una jove, criatura candidíssima, i et demana «Vull fer de periodista, vull aprendre a escriure bé en català, quins dels nostres autors he de llegir per surar-hi?»

«Pla, i ja té un 50 o 60 % de la feina feta. Després de constatar l'obvietat que el franquisme ha estat un dal·tabaix sensacional per al periodisme en català, caldrà apel·lar al senyor nostrat per tal de deixar de subvalorar i menystenir suïcidament l'obra periodística de molts dels més esmolats forjadors de la llengua literària. Carner, per exemple, té milers d'articles enterrats en tot de publicacions, un volum d'obra periodística superior a la poètica, i, en no pocs casos, de qualitat literària equiparable. Si agafes el teu autor preferit i hi escorcolles una mica, trobaràs que han fet periodisme. Espriu, sense anar més lluny, va publicar a la revista del seu poble un reportatge sobre el trasllat de les despulles de Rosselló-Pòrcel, del Montseny a Arenys de Mar, que és periodisme estricte. Recordo que cita la marca del cotxe fúnebre —un Ford— i el color de la caixa amb les cendres que algú portava sobre els genolls. Observar i descriure, amb tensió literària, això és periodisme.»

«I qui diu Carner o Espriu, diu Foix, o Sagarra, o Pere Quart, o Rovira i Virgili, o Gaziell, Fuster o Carles Soldevila, etc. Caldria també mirar-se el *Be negre* històric, el del 31 al 36, el setmanari *Mirador*, el diari *La Publicitat*... Ara que hi ha tant de col·lega parat, potser ho aprofitem per a exhumar i fer conèixer.»

«Així mateix, és clar, cal resseguir el periodisme que s'està fent ara mateix en anglès, italià, francès... I jo, personalment, per escriure, llegeixo poesia: ningú com els poetes per guiar-te pel difícil camí de la precisió lingüística. En tenen tant, de temps, ells; i, nosaltres, tan poc.»

Ramon Barnils, periodista i mestre de periodistes. Nostre(s), a més a més.

personal que tant se li'n fum. M'avorreixo i plego. Entenc les raons de qui hi fa cap. Exigeixo que s'entenguin les meues per marxar. Diguem-ho amb frase canònica: a la Universitat, hi he estat mentre hi he après, en el moment en què he deixat d'aprendre, me'n vaig, sense més problema.»

«Jo he deixat, amb tot, una porta oberta a la Facultat per poder col·laborar-hi, però sembla que no pot ser. M'oferia a dur un seminari amb deu o dotze alumnes, voluntaris i triats per mi, per tal d'enllestir un treball de periodisme d'investigació a la manera del que hem publicat sobre Puig Antich, *La Torna de la torna*. M'han contestat que això seria un luxe, ja que els altres professors menen més de cent alumnes per classe. Des del punt de mira de l'esquerra establida, tenen tota la raó de l'estat. Des de la necessitat de formació de periodistes catalans, amb més instruments d'anàlisi per anar al fons dels grans afers, potser no tanta.»

A pesar de l'avorriment, que et fa plegar de l'ensenyament universitari, sembla que aquests deu o dotze anys que hi has estat has fet un cert forat. Monzó, que t'odia tant, ha escrit sobre els sequaços de Barnils periodistes joves —tots al seu aire, alguns de ben brillants— tocats pel tarannà barnilià. ¿Com ho portes, això?

A la facultat, cal insistir-hi, sem-

pre hi ha hagut una minoria, més o menys àmplia, fascinada per la professió, diversament dotats però entusiastes. Amb aquests, tot i les inevitables excepcions, he connectat amb relativa facilitat. D'alguns pocs, n'he acabat sent amic. Supose que allò que els feia més gràcia de mi és que sóc un tio a qui agrada el que està fent, m'ho crec, m'hi preocupo, m'hi escarrasso, si compensa. I això, molts t'ho tornen.»

¿És cert, espere que ho serà, que el Quadern Gris era lectura inexorable per tots els assistents a les teues classes de Literatura i Societat?

«¡I tant! Tret d'enguany, però, que he deixat que seguiren sense llegir al seu ritme. ¿Per què Pla? Home, perquè Pla és l'escriptor periodista exemplar. Per a mi, Pla és una demostració que el periodisme és un gènere literari com puguin ser-ho el teatre, la poesia, la novel·la... Vaja, la màxima demostració. No sols dintre de la cultura catalana, sinó de la cultura occidental, si més no. Pla només ha fet periodisme, i ningú nega, ningú, que en Pla sigui un molt gran escriptor. ¿Vidal Alcover, Maria Aurèlia Capmany? Home, no. Estem parlant de persones serioses, i no d'infants terribles.»

«Tot plegat, si s'acosta algú i et diu «jo vull escriure teatre»: «Nano, Shakespeare». Vull escriure novel·la: «Nano, Sthendal o Tolstoi». Vull es-